14-1 Az agy traumás és egyéb károsodása (beleértve a subarachnoideális vérzés) következményeiként kialakult fogyatékosság miatt szükséges rehabilitáció ellátási programja

III. szint, 2206 szakmakód (felnőtt), 2209 szakmakód (gyermek)
Meghatározott esetekben 2200 szakmakód, (felnőtt) és 2205 (gyermek) III. szint

Ide tartozik a traumás és kiemelten súlyos nem traumás agysérülés, a subarachnoidealis vérzés és az agy műtéti beavatkozásai következményeként kialakult fogyatékosság miatt szükséges rehabilitáció is.

Balesetes (traumás) agysérülés definíciója: Nem veleszületett, nem degeneratív, hanem külső mechanikai erő következtében létrejövő bántalom, amely részleges vagy teljes tudatvesztéssel járhat, és következményeként az agyműködés motoros, kognitív vagy pszicho-szociális funkcióiban átmeneti vagy végleges károsodás alakulhat ki.
Nem traumás agysérülés/ agykárosodás következtében is kialakulhat súlyos agykárosodás, amelynek kezelési elvei részben azonosak, de a kimenetelben és részben a rehabilitációs tevékenységben is lehetnek eltérések. Leggyakoribb kórképek: subarachnoidealis vérzettek, operált agyállomány-vérzettek, malignusmediaocclusio miatt hemi-craniectomizáltak, anoxiás agykárosodottak.
A rehabilitáció a súlyos több funkció zavara (mozgás, vegetatív funkciók, észlelés, kommunikáció, beszéd, gondolkodás, tanulás, viselkedés stb.) következtében kialakult fogyatékosság miatt szükséges. **A rehabilitáció célja**: a helyreállás elősegítése, a fogyatékossághoz való fizikai, pszichológiai és szociális adaptáció elősegítése, a függetlenséghez és a napi tevékenységhez való visszatérés elősegítése, a másodlagos károsodások megelőzése.

1. **A páciensek állapotának jellemzése**

   1.1. Betegség/baleset/rendellenesség és a kialakult károsodás (funkciózavar) fogyatékosság leírása

   Lásd a NEAK honlapján közzétett kitöltési útmutatót, illetve törzseket, továbbá a 6. pont tartalmazza a szakmai ajánlást.

   1.2. Állapot-súlyosság: A rehabilitációra kerülő személyek állapot-súlyossága a program kezdetén limitek megadásával: **extrém súlyos/súlyos**:

   1.3. Humánerőforrás szükséglet:

   1.3.1. Ápolói szükséglet: **nagy**

   1.3.2. Specifikus szakdolgozói szükséglet Bővített: ergoterapeuta, pszichológus vagy klinikai szakpszichológus és neuropszichológus, logopédus, szociális munkatárs, dietetikus; mozgásterapeuta: gyógytornász + konduktor/ szomatopedagógus vagy/és sportterápiát végző szakember pl. gyógytestnevelő,

pedagógus vagy/és gyógypedagógus vagy / és zeneterapeuta, és vagy fizikoterápiás szakasszisztens, és vagy gyógymasszőr,

1.4. Fogyóanyag szükséglet

1.4.1. Napi átlagos gyógyszer szükséglet: a súlyos esetekben nagy

Alapbetegség(ek) miatt szükséges típusos gyógyszerek: béta-blokkolók, szorongáscsökkentők, szedatívumok, antipszichotikum, antiepileptikum, ADH és egyéb hormon szubsztitució.

Rehabilitáció során szükséges gyógyszerek: antispasztikus szerek, profilaktikus LMVH, antidepresszív szerek, antibiotikum, tápszer

1.4.2. Napi átlagos kötszer- egyéb orvosi és orvostechnikai anyag szükséglet: nagy

Alapbetegség(ek) miatt és a rehabilitáció során gyakran szükséges anyagok: inkontinencia termékek, katéterek, urinal, pelenka, mesterséges táplálás eszközei (nazogasztrikus szonda, PEG) pozicionálás eszközei, gipsz, helyben készülő ortézisek

1.4.3. Napi átlagos diagnosztikai anyag (fogyóeszköz) szükséglet: a súlyos esetekben nagy

Alapbetegség(ek) miatt szükséges diagnosztikai anyagok és a rehabilitáció alatt szükséges diagnosztikai anyagok: laboratóriumi nagyrutin, baktérium tenyésztés antibiotikum érzékenység vizsgálata, Rtg. /végtagtörések – terhelhetőség –, mellkas rtg., szövődmények: pl. heterotop osszifikáció kimutatása/, hasi UH /vizelet retenció, hasi szövődmények kizárása, a betegek 20-30%-ára jellemzően: konzíliumok kiugróan nagy számban: szemészeti, esetenként neuro-ophtalmológiai vizsgálat, fül-orr-gégészeti vizsgálat, tracheostoma ellenőrzése /bronchoscop/, száj és arcsebészeti konzilium, urológiai konzilium, idegsebészeti konzultáció – koponya CT kontroll vizsgálat, hydrocephalus kizárása. Esetenként nyelésvizsgálat. UH thrombosis kizárása, az agyi erek állapotának UH vagy angio. vizsgálata. Esetenként hormon szint vizsgálat. Kommunikációs zavar kómás beteg esetén hasi/mellkasi CT.

2. Betegutak leírása

2.1. Személyes vagy telefon konzílium után az intenzív vagy az akut ellátó osztályról kerül a beteg felvételre. Kisebb rész, 5-10% ambulanciáról. Felvétel a baleset, károsodás után átlag 3-4 héttel, néha jelentős késéssel (több hónap) is előfordul, ilyenkor általában szövődmények (decubitus, kontraktura, heterotop osszifikáció) már kialakultak. Az enyhe esetekben akár 1 nap vagy 1 hét után is átkerülhet a beteg.

2.2. Elsőbbségi - akut átvétel szükséges, 10% **halasztott elsőbbségi**

3. A rehabilitációs ellátóhelyre vonatkozó kívánalmak leírása

Fekvőbeteg ellátás, elsőbbségi (kivételesen halasztott elsőbbségi)
Bővített csomag, III. Szint (szakmakód: 2206 –felnőtt, 2209 – gyermek); III^{+} ellátás: kómás betegek kiemelt ellátása rehabilitációs eséllyel (azonos szakmakód, III+

szint). Tartama: 50 – 150 nap, előfordul azonban a legsúlyosabb betegcsoport esetében, hogy az osztályos fekvőbeteg rehabilitáció egy évig, vagy akár tovább is eltart, ilyenkor optimális esetben hosszabb-rövidebb (néhány napos, hetes) ideig tartó adaptációval (a beteg otthonába bocsátásával) szükséges megszakítani a hosszú bent-fekvéses időszakot.
2200 vagy 2205 szakmakódú ellátóba történő felvétel feltételei a Kiemelt ellátások A (1) pontban szerepelnek.

Speciális ellátási szükségletkor III. szint:
B (1) Spasztikus betegek rehabilitációs központja tevékenységéhez kötött ellátás:
Tartama: 21-90 nap
B (4) Nyelészavart kezelő rehabilitációs központban történő rehabilitáció szükséglete
Tartama: 21-90 nap

Nappali ellátás: első ellátás során nagyon kivételes esetben a kezdeti szakaszt követően NE vagy JB formában az elsőbbségi rehabilitáció második szakaszában, középsúlyos állapotban – amennyiben a FB ellátónak van NE szolgáltatása
Ismételt felvétel rehabilitációs céllal elsőbbségi rehabilitáció befejezését követően – ismételt elsőbbségi vagy programozható. Ismételt rehabilitáció válhat szükségessé:

- az alapbetegség újabb aktivitásának pl. időközben megjelenő vagy lényegesen romló spaszticitás / kontraktúra /táplálási nehézség / decubitus, másodlagos károsodások miatt kialakuló önellátás képesség romlás okán – **ismételt elsőbbségi**
- Időközben végzett funkciójavító (fv-i vagy av-i, gerinc, stb.) műtétet követően – **programozható**
- terhelhetőség, motiváció javulása, a tudati állapot tisztulása (esetleg több hónapos adaptációt követően) esetén, ha reális rehabilitációs cél kitűzhető - **programozható**
- Időnként szükség lehet újabb speciális gyógyászati segédeszköz kipróbálása (egyedi engedélyeztetése) és használatának betanítása miatt is ismételt felvételre - **programozható**

A súlyos spaszticitás kivételével (spaszticitás centrum) az ellátás a lakóhelyhez közeli II vagy III. szintű ellátóban is történhet.

Ismételt rehabilitáció során az elsőbbséginél felsorolt FNO kódokat kell ismét használni.

Jellemző	**Minősítő**
1.2. állapotsúlyosság a betegek 70-90 %-ára jellemzően (N/Kp/k)	súlyos/közepes
1.3.1. ápolói szükséglet (N/Kp/k)	nagy/közepes
1.4.1. gyógyszer szükséglet (N/Kp/k)	közepes
1.4.2. kötszer és egyéb orvostechnikai anyag szükséglet (N/Kp/k)	közepes
1.4.3. diagnosztikai anyag szükséglet (N/Kp/k)	Közepes/kicsi
3.1. ellátási csomag (alap/bővített)	bővített

3.2. ellátási szint (I/II/III)	III (kiemelt, 2206 v. 2209) v. III speciális, súlyos spaszticitás esetén spaszticitás központban
3.3. ellátás helyszíne (fekvőbeteg/NK/járóbeteg)	**fekvő / NE***
3.4. ellátás várható tartama (tól – ig)	30-60 nap
Ismételt rehabilitáció várható tartama az elsőbbségi rehabilitáció befejezése utáni (hét/1. év)	
jellemző betegutak	osztály szakambulanciája□háziorvos /szakorvos osztály□
	saját visszarendelés
	konzílium után osztályra vagy saját szakambulancián□más osztály keresztül osztályra

***az elsőbbségi ellátásnál már jelzett kivételes esetekben, középsúlyos állapotban előfordulhat NE**

Folytatólagos ambuláns ellátásban (kontrollok, döntés a további rehabilitációs szükségletről). Gondozás során JB ellátásban (saját szakambulancia) rendszeres kontroll. Későbbi ellátásban szóba jöhető REP-ek: 2-3; 3-1; 4-1; 9-2; 10-2; 11, 17-3, 18-6; ambuláns: 19-23. a gyermekekkorúak növekedése és állapotváltozása miatt tartós ellátás szükséges fenti programok, kivéve 19, 23.

ellátási szint: FB: II.III , JB: szakambulancia

Rendszerint várható / javasolt /szükségesnek tartott kapcsolódó ellátás: rekondícionálás tartósan

4. **A rehabilitációs terápiás program kötelezően elvégzendő és dokumentálandó elemei az adott betegcsoportban** a NEAK honlapján közzétett szabályozás szerint

5. **A rehabilitáció eredményességének értékelése**

5.1. Változást jellemző teszteredmények:

- **FNO,**
- **FIM motoros funkciók és FIM összes (kötelező), valamint**
- **további tesztek a funkciózavar függvényében a NEAK honlapján közzétett szabályozás szerint:** Barthel-index, GCS. Gyermekek esetében célskála alkalmazása javasolt.

5.2. Kimeneti jellemzők

Foglalkoztatás: szükséges a program végén ezzel kapcsolatban nyilatkozni, pl. munkaképes korúak esetén a munkába visszatérés esélye / átképzésre irányítás szükségessége / rehabilitációs járadékra jogosultság esélye

Tanulmányok:

- 20 évesnél idősebbek esetében: átképzés szükségessége / felsőfokú tanulmányát megkezdheti vagy folytathatja / nincs képzési lehetőség

- Iskoláskorúak közül iskolát folytató / egy évvel később folytató / magántanuló / iskolaformát váltó / képzési kötelezett / egyéb
- 7 évnél kisebbek esetében: többségi bölcsődébe v. óvodába járhat / speciális fejlesztőbe járhat / egyéni fejlesztés /képzési kötelezett

Távozás színtere: saját otthona (ahol korábban élt) / másik kórház / szociális ellátó / állami gondozás / egyéb

Önállóság szintje:

- Javult a korábbihoz képest / korábbival azonos, vagy nagyon hasonló/ közepesen csökkent / sokat romlott

Önellátó életvitelre képes / segítséget igényel, de önellátó /felügyeletet igényel /önellátáshoz segítségest igányel/ állandó ápolást igényel

6. Szakmai ajánlás

6.1. BNO1

C7100	Nagyagy rosszindulatú daganata a lebenyek és kamrák kivételével
C7110	Homloklebeny rosszindulatú daganata
C7120	Halántéklebeny rosszindulatú daganata
C7130	Fali lebeny rosszindulatú daganata
C7140	Nyakszirti lebeny rosszindulatú daganata
C7150	Agykamra rosszindulatú daganata
C7160	Kisagy rosszindulatú daganata
C7170	Agytörzs rosszindulatú daganata
C7180	Az agy átfedő elváltozása, rosszindulatú daganata
C7190	Agy rosszindulatú daganata, k.m.n.
C8190	Hodgkin kór, k.m.n.
C8290	Follicularis non-Hodgkin lymphoma, k.m.n.
C8390	Diffúz non-Hodgkin lymphoma, k.m.n.
C9470	Egyéb meghatározott leukaemiák
D3300	Supratentorialis agy jóindulatú daganata
D3310	Infratentorialis agy jóindulatú daganata
D3320	Agy k.m.n. jóindulatú daganata
D3330	Agyidegek jóindulatú daganata
D3370	A közp. idegrendszer egyéb meghatározott részeinek jóindulatú daganata
D3390	Központi idegrendszer jóindulatú daganata, k.m.n.
G0000	Haemophilus agyhártyagyulladás
G0010	Pneumococcus okozta agyhártyagyulladás
G0020	Streptococcus okozta agyhártyagyulladás
G0030	Staphylococcus okozta agyhártyagyulladás
G0080	Egyéb baktérium okozta agyhártyagyulladás
G0090	Baktérium okozta agyhártyagyulladás k.m.n.
G0300	Nem gennykeltők okozta agyhártyagyulladás
G0310	Idült agyhártyagyulladás
G0320	Jóindulatú, visszatérő agyhártyagyulladás [Mollaret]
G0380	Egyéb meghatározott eredetű agyhártyagyulladás
G0390	Agyhártyagyulladás k.m.n.
G0400	Heveny disszeminált agyvelőgyulladás

G0410	Trópusi spasticus paraplegia
G0420	Bakteriális meningoencephalitis és meningomyelitis m.n.o.
G0480	Egyéb encephalitis, myelitis és encephalomyelitis
G0490	Encephalitis, myelitis és encephalomyelitis k.m.n.
G0600	Intracranialis tályog és granuloma
G0620	Extraduralis és subduralis tályog k.m.n.
G08H0	Koponyaűri és gerinccsatornai phlebitis és thrombophlebitis
G09H0	A központi idegrendszer gyulladásos megbetegedéseinek következményei
G6000	Örökletes mozgató- és érzőideg bántalom
G6010	Refsum betegség
G6020	Örökletes ataxiához társuló idegbántalom
G6080	Egyéb örökletes és idiopathiás idegbántalmak
G9100	Kommunikáló hydrocephalus
G9110	Elzáródásos hydrocephalus
G9120	Normál nyomású hydrocephalus
G9130	Sérülést követő hydrocephalus k.m.n.
G9180	Egyéb hydrocephalus
G9190	Hydrocephalus k.m.n.
G9300	Agyi tömlők (cysták)
G9310	Anoxiás agyi károsodás m.n.o.
G9320	Jóindulatú koponyaűri nyomásfokozódás
G9330	Vírusfertőzés utáni kifáradásos tünetegyüttes
G9340	Encephalopathia k.m.n.
G9350	Agyi nyomásfokozódás
G9360	Agyvizenyő
G9370	Reye-syndroma
G9380	Egyéb meghatározott agyi megbetegedések
G9390	Agyi rendellenesség k.m.n.
G9780	A központi idegrendszer egyéb beavatkozás utáni rendellenességei
I6000	Subarachnoidealis vérzés a carotis szifonból és bifurcatióból
I6010	Subarachnoidealis vérzés az arteria cerebri mediából
I6020	Subarachnoidealis vérzés az arteria communicans anteriorból
I6030	Subarachnoidealis vérzés az arteria communicans posteriorból
I6040	Subarachnoidealis vérzés az arteria basilarisból
I6050	Subarachnoidealis vérzés az arteria vertebralisból
I6060	Subarachnoidealis vérzés egyéb koponyaűri artériákból
I6070	Subarachnoidealis vérzés k.m.n. koponyaűri artériából
I6080	Egyéb subarachnoidealis vérzés
I6081	Agyi erek vérzett arteriovenosus rendellenessége - hemispheriális
I6082	Agyi erek vérzett arteriovenosus rendellenessége - axiális supratentoriális
I6083	Agyi erek vérzett arteriovenosus rendellenessége - infratentoriális
I6090	Subarachnoidealis vérzés, k.m.n.
I6750	Moyamoya-betegség
I6760	A koponyaűri vénás rendszer nem suppurativ rögösödése
I6770	Agyi ütőérgyulladás, m.n.o.
I7700	Arteriovenosus sipoly, szerzett

I7800	Teleangiectasia hereditaria haemorrhagica
S0610	Traumás agyvizenyő
S0620	Az agy diffúz sérülése
S0630	Lokalizált agysérülés
S0640	Epiduralis vérzés
S0650	Traumás subduralis vérzés
S0660	Traumás subarachnoidealis vérzés
S0670	Koponyaűri sérülés hosszan tartó eszméletlenséggel
S0680	Egyéb koponyaűri sérülések
S0681	Traumás carotideo - cavernosus fistula
S0690	Koponyaűri sérülés, k.m.n.
T9050	A koponyaűri sérülés késői hatása

6.2. BNO3

F04H0	Organikus amnéziás szindróma, nem alkohol vagy pszichoaktív szertôl
F0690	K.m.n. mentális zavar, agykárosodás, diszfunkció, szervi baj okozta
F0700	Organikus személyiségzavar
F0710	Posztenkefalitiszes szindróma
F0720	Posztkommóciós szindróma
G8100	Féloldali petyhüdt bénulás
G8110	Féloldali spasticus bénulás
G8190	Féloldali bénulás k.m.n.
G8200	Petyhüdt paraplegia
G8210	Spasticus paraplegia
G8220	Paraplegia k.m.n.
G8230	Petyhüdt tetraplegia
G8240	Spasticus tetraplegia
G8250	Tetraplegia k.m.n.
G8300	Felső végtag kétoldali bénulása
G8310	Az egyik alsó végtag bénulása
G8320	Az egyik felső végtag bénulása
G8330	Egy végtag bénulása k.m.n.
G8380	Egyéb meghatározott bénulásos syndromák
G8390	Bénulásos syndroma k.m.n.
G9790	Egyéb, beavatkozás utáni idegrendszeri rendellenesség k.m.n.
M2450	Ízületi contractura
M6240	Izomcontractura
R2620	Járási nehézség m.n.o.
R2680	Járási és mobilitás egyéb és k.m.n. rendellenessége
R2780	A coordinatio egyéb és nem meghatározott hiányossága
R4700	Dysphasia és aphasia
R4710	Dysarthria és anarthria

6.3. FNO-k

b140	Figyelmi funkciók
b167	Nyelvi mentális funkciók
b730	Izomerő-funkciók
d175	Problémák megoldása
d310	Kommunikáció - beszélt üzenetek megértésével
d410	Az alaptesthelyzet változtatása

b110	Tudati funkciók
b114	Tájékozódási funkciók
b144	Emlékezésfunkciók
b160	Gondolkodási funkciók
b164	Magasabb rendű kognitív funkciók
b176	Összetett mozdulatok sorba rendezésének mentális funkciói
b199	Mentális funkciók, nem meghatározott
b280	Fájdalom érzése
b510	A táplálékfelvétel funkciói
b630	A vizelési funkciókkal kapcsolatos érzetek
b710	Az izületek mobilitási funkciói
b735	Izomtónus-funkciók
b760	Az akaratlagos mozgási funkciók kontrollja
b770	Járásminta-funkciók
d160	Figyelem összpontosítás
d166	Olvasás
d230	Napi rutinfeladatok elvégzése
d240	A stressz és más pszichés terhek kezelése
d330	Beszéd
d440	Finom kézmozdulatok
d445	Kéz- és karhasználat
d450	Járás
d465	Helyváltoztatás segédeszköz használatával
d470	Szállítóeszköz használata
d510	Mosakodás
d540	Öltözködés
d550	Étkezés
d560	Ivás
d640	Házimunka végzése